

فرهنگ و معماری روستا

بر اساس مطالعه موردی سیر تکامل روستای نقنج
(روستای کوتاه)

مؤلف و پژوهشگر: مهندس مهدی حسینی

انتشارات چهاردرخت

فرهنگ و معماری روستا

بر اساس مطالعه موردی سیر تکامل روستای نقنج (روستای کوت‌ها)

سرشناسه: حسینی، مهدی، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ و معماری روستا: بر اساس مطالعه موردی سیر تکامل روستای نقنج (روستای کوت‌ها) / مولف و پژوهشگر مهدی حسینی.

مشخصات نشر: بیرجند: چهار درخت، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ع، ۲۹۰ ص: مصور (رنگی)، جدول، نقشه (رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۲۳۲۱-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: خانه‌ای روستایی -- ایران -- نقنج

موضوع: Country homes -- Iran -- Nakenj

موضوع: خانه‌های روستایی -- ایران -- طرح و ساختمان -- نمونه‌پژوهی

موضوع: Country homes -- Iran -- Design and construction -- Case studies

موضوع: مسکن روستایی -- ایران -- نمونه‌پژوهی

موضوع: Housing, Rural -- Iran -- Case studies

رده بندی کنگره: T۱۴۸۵۰

رده بندی دیویی: ۶۹۰/۸۳۷

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۳۱۳۴۱

تالیف: مهندس مهدی حسینی (کارشناس ارشد مهندسی معماری و کارشناس ارشد مدیریت اجرایی)

ناشر: انتشارات چهار درخت (با همکاری انتشارات اساتید دانش)

محل نشر: بیرجند

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۲۳۲۱-۳

ویراستاران: حاج محمد عطامنش، مهندس سمانه صدیق‌زاده

طراح جلد: مهدی مرتضوی

چاپ و صحافی: گلو

قیمت: ۶۰۰,۰۰۰ ریال

تلفن نویسنده: ۰۹۱۵۵۶۱۴۲۵۳ پست الکترونیکی: Email:mahdihoseyni180@yahoo.com

بیرجند، خیابان معلم، خیابان قدس شرقی، جنب اداره راه و شهرسازی،

مجتمع باران، نشر چهار درخت

تلفن: ۰۹۱۵۵۶۱۷۱۵۵ - ۰۵۶ همراه: ۰۲۲۴۵۶۲۱۳

www.4derakht.ir

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول.....
۱.....	موقعیت جغرافیایی، سیاسی و طبیعی.....
۲.....	موقعیت جغرافیایی استان خراسان جنوبی.....
۵.....	موقعیت جغرافیایی و تاریخی و جمعیت شهرستان بیرجند.....
۸.....	موقعیت جغرافیایی دهستان القورات.....
۹.....	موقعیت جغرافیایی روستای نقنچ.....
۱۰.....	موقعیت نسبی و محدوده مسکونی روستای نقنچ.....
۱۲.....	موقعیت سیاسی.....
۱۲.....	سلسله مراتب سیاست کشوری.....
۱۲.....	تعریف روستا در قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری ایران.....
۱۳.....	تعریف ده در قانون ایران.....
۱۳.....	انواع روستا.....
۱۳.....	تاریخچه روستانشینی.....
۱۴.....	تفاوت‌های جامعه روستایی با نام شهر.....
۱۴.....	نوع نگاه شهرنشینان و روستاییان به یکدیگر.....
۱۷.....	موقعیت طبیعی /ناهمواری‌ها و کوه‌ها.....
۱۷.....	کوه گینو.....
۲۰.....	حوزه های آبریز رشته کوه گینو.....
۲۱.....	وضعیت منطقه از لحاظ زلزله خیزی.....
۲۲.....	لرزه خیزی.....
۲۲.....	زلزله در روستای نقنچ.....
۲۳.....	پوشش گیاهی و گونه‌های گیاهی.....
۲۴.....	گیاهان دارویی.....
۲۴.....	گیاهان علوفه‌ای.....
۲۴.....	گونه های درختی و درختچه ای: بنه، بادام وحشی، قیچ و.....
۲۴.....	درختان میوه ای و درختچه ها:.....
۲۴.....	گیاهان دست کاشت.....
۲۶.....	النگ (رود گَز).....
۲۸.....	حادثه النگ.....
۲۹.....	گونه های جانوری.....

۳۱	فصل دوم
۳۱	اقلیم
۳۲	جبریت اقلیم
۳۳	انواع اقلیم
۳۳	شاخص خشکی دومارتن
۳۴	اقلیم روستا
۳۵	آب‌های سطحی و زیر زمینی
۳۷	مسیل
۳۸	باد
۴۰	بارندگی
۴۱	بارندگی در نگاه مردم
۴۲	شیشه‌ها (بازارهای بدری منظم)
۴۲	دما
۴۴	شاخص دمای معادل فیزیولوژیکی
۴۶	تابش خورشید
۴۷	رطوبت و تعداد روزهای یخبندان
۴۹	فصل سوم
۴۹	اقتصاد و اجتماع
۵۰	مطالعات جامعه‌شناختی و جمعیتی روستا
۵۰	جامعه روستایی
۵۲	جمعیت
۵۴	خانواده
۵۵	انواع خانواده
۵۶	جایگاه زن در خانواده
۵۷	نحوه مدیریت روستا
۵۷	از کدخدا تا دهیار
۶۳	طرح شهید رجایی
۶۳	ایثارگران روستا
۶۵	سرباز سرافراز
۶۵	تعیین نوع مالکیت در روستا
۶۷	وضعیت اقتصادی روستا
۶۹	صنعت

۶۹	هنر
۷۰	قالیچه بافی
۷۲	قالی بافی
۷۴	جاجیم بافی
۷۵	پلاس بافی
۷۶	نمد بافی
۷۶	گلدوزی
۷۷	استفاده از رنگ
۷۸	ابزارهای ریسندگی
۷۸	جَلک
۷۸	چرخ دسی ریسندگی
۷۹	واحد‌ها و مقیاس‌های اندازه‌گیری
۷۹	واحد زمان:
۷۹	واحد تقسیم آب:
۷۹	واحد وزن:
۷۹	واحد طول:
۷۹	واحد مساحت:
۷۹	واحد پول:
۷۹	تأثیر وضعیت اقتصادی روستا بر محیط اطراف آن
۸۰	کشاورزی
۸۲	تقویم کشاورزی
۸۳	ادوات کشاورزی
۸۴	یوغ (جغ)
۸۴	گاوآهن (آساک)
۸۵	بالشتک (بالینه)
۸۶	کوبیدن خرمن
۸۶	آداب درو
۸۸	مالداری و نظام گله‌داری
۹۰	چوبداری
۹۰	قوانین گله
۹۱	شناسایی گوسفندان
۹۲	رگ کردن بره‌ها و بزغال‌ها

۹۲	دوشیدن شیر
۹۳	بُری کردن (بریدن پشم و موی گوسفندان و بزها)
۹۳	رهایی از رنج بی پایان گله داری
۹۵	فصل چهارم
۹۵	فرهنگ و پیشینه
۹۶	فرهنگ و تاریخچه روستا
۱۰۰	تاریخچه روستا از ابتدا تا کنون
۱۰۶	ریشه یابی و لغت شناسی واژه نقنج
۱۱۱	اولین اقوام ساکن روستا و حومه آن
۱۱۳	اهالی نقنج
۱۱۴	وضعیت فرهنگی روستا
۱۱۴	آداب و رسوم
۱۱۴	جشن ازدواج
۱۱۷	جشن باستانی سیده
۱۲۰	سایر جشنها
۱۲۰	بازیه‌های محلی
۱۲۰	شرحی بر مصیبت‌های مردمان این دیار انتظار جان
۱۲۰	مادران شهیدم
۱۲۱	مادر بیمار
۱۲۲	دختران بی تجربه
۱۲۲	دوشیزگان گرفتار
۱۲۳	تصور ما از گذشتگان و تصور آیندگان از ما
۱۲۵	شعرهای بومی
۱۲۶	یک نمونه شعر گویشی محلی روستای نقنج با عنوان «یاد نقنج»
۱۳۰	باورها نسبت به موجودات وهمی
۱۳۰	غذاهای محلی
۱۳۱	گرماس
۱۳۱	سردوش
۱۳۲	ماسی
۱۳۲	پنیر
۱۳۲	ماسه چکیده (شیراز)
۱۳۳	قروت

۱۳۴	 کاچی
۱۳۴	 چکمال
۱۳۴	 اسطوره / دختر قلعه
۱۳۵	 سواد
۱۳۶	 پیشینه آموزش در روستا
۱۳۶	 مکتب خانه (مَتَب)
۱۳۷	 مدارس
۱۴۰	 زبان و لهجه
۱۴۱	 نحوه مورد خطاب قرار دادن
۱۴۲	 چند تفاوت جالب
۱۴۲	 دین مذهب
۱۴۴	 مراسم تدفین
۱۴۶	 دو بیتیه‌های فراقی در مکتب عزیزان
۱۵۰	 قبر موقتی (امانتی)
۱۵۱	 مراسم قربانی
۱۵۲	 استخاره گرفتن (در روی کتاب نگاه کردن)
۱۵۵	 فصل پنجم
۱۵۵	 کالبد و معماری
۱۵۶	 معماری و کالبد روستا
۱۵۷	 عوامل موثر بر کالبد
۱۵۸	 تعاریف مرتبط با معماری روستا
۱۵۸	 طرح جامع سرزمین (آمایش سرزمین)
۱۵۸	 طرح توسعه و عمران ناحیه‌ای
۱۵۸	 طرح ساماندهی فضا و سکونت‌گاه‌های روستایی
۱۶۰	 علت پیدایش
۱۶۳	 هسته اولیه
۱۶۹	 مراحل گسترش روستا
۱۶۹	 مراحل گسترش روستا از نظر سمت توسعه و ساختار
۱۷۲	 مراحل تکامل روستا از نظر فرم منازل
۱۷۳	 مراحل تکامل روستا از نظر مصالح ابنیه
۱۷۳	 معماران، استادکاران و افراد تاثیرگذار در کالبد روستا
۱۷۴	 تمایلات و محدودیت‌های گسترش

۱۷۴	امکانات.....
۱۷۶	بافت کالبدی روستا و بررسی ابنیه و عناصر شاخص.....
۱۷۸	قلعه نقج.....
۱۸۰	حصار قلعه.....
۱۸۰	تقارن در ساخت.....
۱۸۱	ریتم.....
۱۸۱	کارکرد و عملکرد دفاعی.....
۱۸۲	مصالح قلعه.....
۱۸۴	ارزشها، تاریخی اجتماعی.....
۱۸۵	آسایش، شناسی و عوامل تخریب.....
۱۸۶	علت‌های وجودی قلعه.....
۱۸۷	سیر کولاسیور، قلعه.....
۱۸۸	قلعه کاف.....
۱۹۰	انواع قلعه.....
۱۹۰	دژهای کوهستانی.....
۱۹۱	قلعه‌های جلگه‌ای و دشتی.....
۱۹۲	قلعه چهار برجی.....
۱۹۳	قلعه چپکندوک.....
۱۹۵	مسجد.....
۱۹۷	قوس جناغی پنج اوهفت تند.....
۱۹۷	نحوه ترسیم قوس پنج اوهفت.....
۱۹۹	نحوه قرارگیری گنبدها و دیتیل سقف.....
۲۰۰	توضیح روش ساخت توسط سازنده.....
۲۰۱	پلان فنداسیون و جررها.....
۲۰۲	تزئینات مسجد.....
۲۰۳	الحااقات به مسجد.....
۲۰۴	مصالح مسجد.....
۲۰۴	سازندگان مسجد.....
۲۰۴	حسینیه.....
۲۰۶	کندیک و گلینه.....
۲۰۶	تنور.....
۲۰۷	اجاق طبخ غذا و گرمایش (پخاری).....

۲۰۸	روشنایی
۲۰۹	سنگ چخماق (آتشزنه)
۲۰۹	پنجره‌ها و نورگیرها
۲۰۹	کلید دان (کلیدو)
۲۱۰	محل نگهداری دامها (طویلہ)
۲۱۲	معماری کوتاه و اهداف ساخت
۲۱۳	خرمن
۲۱۴	خول
۲۱۴	خاطره خول
۲۱۵	داشی (داش)
۲۱۶	آسیاد و آسیاد
۲۱۶	سنگ خراس
۲۱۷	کیفیت ابنیه و تعداد طبقات
۲۱۸	آمار واحدهای مسکونی
۲۱۸	جرزها
۲۲۰	انواع پوشش
۲۲۲	طاق
۲۲۲	گنبد
۲۲۹	استفاده از کاه در نما یا بام
۲۲۹	سلسله مراتب ساختمان
۲۳۰	نعل درگاه یا سردر
۲۳۱	ناودانها
۲۳۱	سردر ورودی و روابط آنها
۲۳۳	رخبام
۲۳۳	مرحله گذر از درهای حیاطی چوبی
۲۳۵	درهای فلزی
۲۳۶	ازاره
۲۳۷	تراس
۲۳۷	بالکن
۲۳۸	بندکشی‌ها
۲۳۸	پیرنشین
۲۳۹	نمای سنگی